

Урок 12. Урок–практикум. Побудова графіків та властивості степеневих функцій з раціональними показниками

РОБОЧИЙ АРКУШ

(моє ім'я)

I. Очікувані результати навчальних досягнень

На уроці ви:

- 1) навчитесь будувати графіки степеневих функцій із раціональними показниками;
- 2) розглянете властивості степеневих функцій із раціональними показниками;
- 3) розв'яжете задачу практичного змісту із застосуванням властивостей степеневих функцій із раціональним показником.

II. Повторення

1. Для функції $y = x^{1,5}$ укажіть правильне твердження.

А	Б	В	Г	Д
$f(4) = \frac{1}{8}$	$f(1) > f(2)$	$f(1) < f(2)$	функція непарна	функція парна

2. Скільки парних функцій записано в ряду: $y = x^{-3}$, $y = x^{-4}$, $y = x^6$, $y = x^5$, $y = x^{\frac{1}{4}}$, $y = x^{\frac{7}{2}}$?

А	Б	В	Г	Д
одна	дві	три	чотири	п'ять

3. Для кожної із функцій укажіть область визначення:

- 1) $y = x^{\frac{1}{2}}$;   2) $y = x^{-2}$;   3) $y = x^{\frac{3}{4}}$;   4) $y = x^{-\frac{1}{3}}$.

4. Порівняйте значення функцій у двох точках:

1) $f(x) = x^{-1}$; $x=1$ і $x=2$;

2) $f(x) = x^{\frac{2}{3}}$; $x=1$ і $x=8$.

5. Установіть відповідність між функцією (1–3) та її властивістю (А —Г).

Функція

Властивість функції

1 $y = x^{-2}$

А функція має два нулі

2 $y = x^{\frac{1}{3}}$

Б не визначена при $x = 0$

3 $y = -x$

В графік симетричний відносно початку координат

Г функція зростає на всій області визначення

Д функція набуває лише від'ємних значень

А Б В Г Д

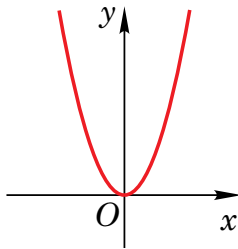
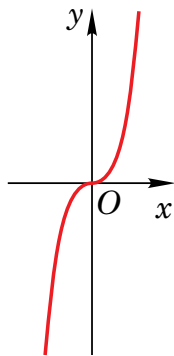
1 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

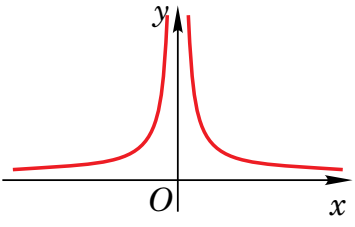
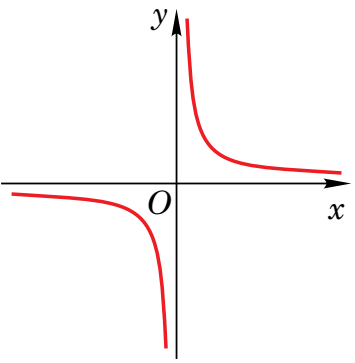
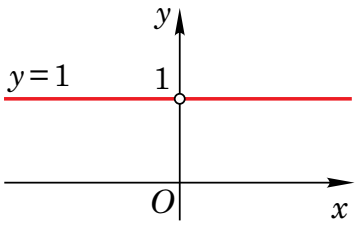
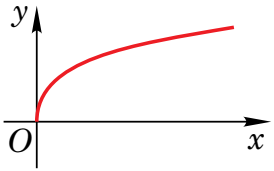
2 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

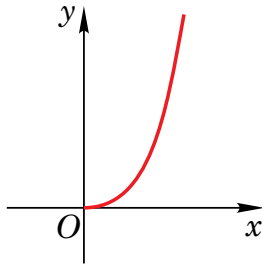
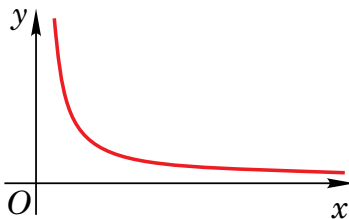
3 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

III. Побудова графіків степеневої функції з раціональними показниками

Повторюємо властивості степеневих функцій.

1. Степенева функція	$y = x^n$, n — парне натуральне число
Схематичний графік	
Область визначення	$x \in (-\infty; +\infty)$.
Множина значень	$y \in [0; +\infty)$.
Нулі функції	$x = 0$.
Проміжки монотонності	Якщо $x \in (-\infty; 0]$, то функція спадає, якщо $x \in [0; +\infty)$, то функція зростає.
2. Степенева функція	$y = x^n$, n — непарне натуральне число
Схематичний графік	
Область визначення	$x \in (-\infty; +\infty)$.
Множина значень	$y \in (-\infty; +\infty)$.
Нулі функції	$x = 0$.
Проміжки монотонності	Зростає на всій області визначення.

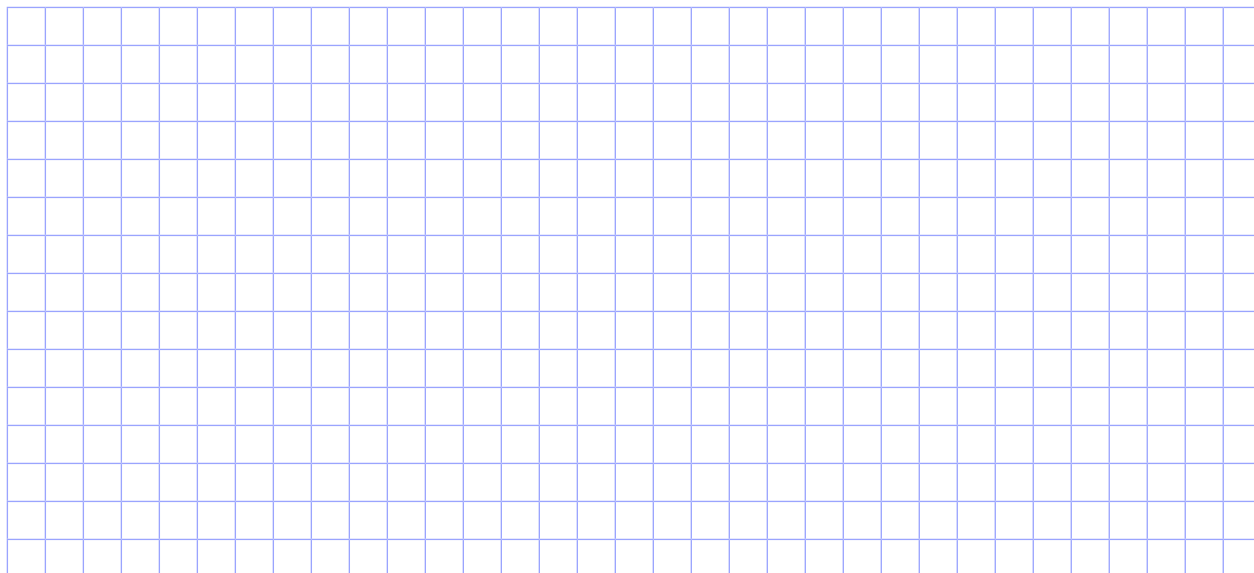
3. Степенева функція	$y = x^k$, k — ціле від'ємне число, яке ділиться на 2 без остачі
Схематичний графік	
Область визначення	$x \in (-\infty; 0) \cup (0; +\infty)$.
Множина значень	$y \in (0; +\infty)$.
Нулі функції	Немає.
Проміжки монотонності	Якщо $x \in (-\infty; 0)$, то функція зростає, якщо $x \in (0; +\infty)$, то функція спадає.
4. Степенева функція	$y = x^k$, k — ціле від'ємне число, яке не ділиться на 2 без остачі
Схематичний графік	
Область визначення	$x \in (-\infty; 0) \cup (0; +\infty)$.
Множина значень	$y \in (-\infty; 0) \cup (0; +\infty)$.
Нулі функції	Немає.
Проміжки монотонності	Спадає на всій області визначення.
5. Степенева функція	$y = x^k$, $k = 0$
Схематичний графік	
Область визначення	$x \in (-\infty; 0) \cup (0; +\infty)$.
Множина значень	$y = 1$.
Нулі функції	Немає.
Проміжки монотонності	Монотонна на всій області визначення.
6. Степенева функція	$y = x^q$, q — дробове додатне число, яке менше від 1
Схематичний графік	
Область визначення	$x \in [0; +\infty)$.
Множина значень	$y \in [0; +\infty)$.
Нулі функції	$x = 0$.
Проміжки монотонності	Зростає на всій області визначення.

7. Степенева функція	$y = x^q$, q — дробове додатне число, яке більше за 1
Схематичний графік	
Область визначення	$x \in [0; +\infty)$.
Множина значень	$y \in [0; +\infty)$.
Нулі функції	$x = 0$.
Проміжки монотонності	Зростає на всій області визначення.
8. Степенева функція	$y = x^q$, q — дробове від'ємне число
Схематичний графік	
Область визначення	$x \in (0; +\infty)$.
Множина значень	$y \in (0; +\infty)$.
Нулі функції	Немає.
Проміжки монотонності	Спадає на всій області визначення.

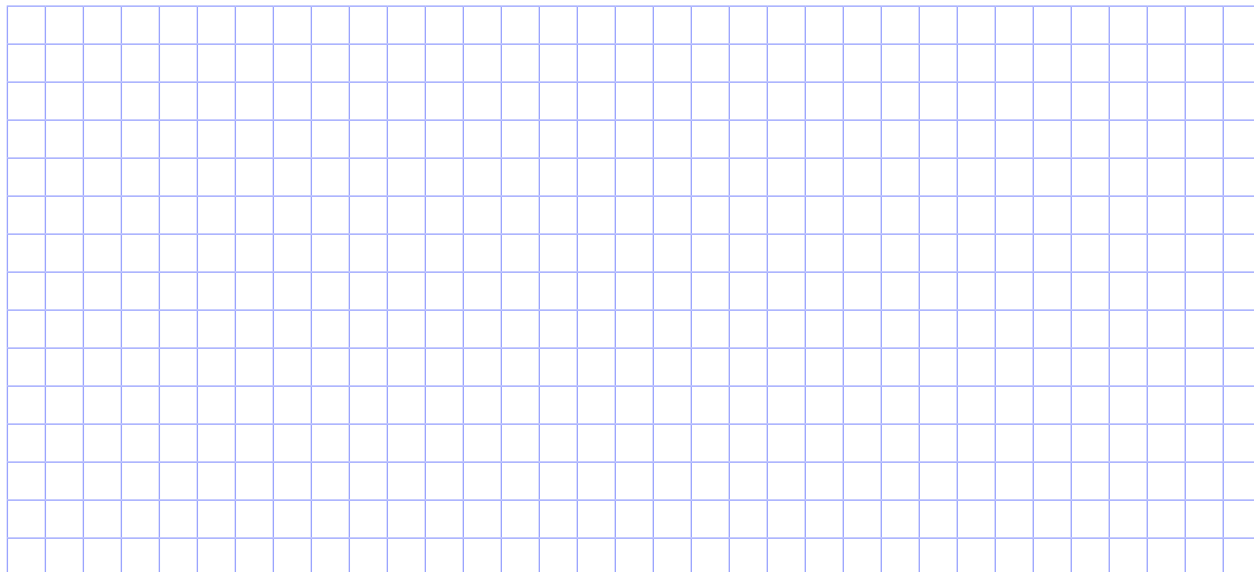
Алгоритм побудови графіка степеневі функції $y = x^q$

1. Визначте вид степеневі функції.
2. Знайдіть область визначення функції.
3. Знайдіть опорні точки (декілька характерних значень x , для яких нескладно обчислити y).

Приклад 1. Побудуйте графік функції $y = x^{-\frac{3}{2}}$.

Приклад 2. Побудуйте графік функції $y = x^{\frac{3}{2}}$.

IV. Побудова графіків степеневої функції із раціональними показниками за допомогою геометричних перетворень

Перетворення графіка функції $y = f(x)$

$y = f(x) + a$, де a — будь-яке число. Паралельне перенесення графіка $f(x)$ уздовж осі Oy . Якщо $a > 0$ на a одиниць вгору. Якщо $a < 0$ на a одиниць вниз.	$y = f(x - a)$, де a — будь-яке число. Паралельне перенесення графіка $f(x)$ уздовж осі Ox на a одиниць. Якщо в дужках знак « $-$ », то зміщуємо на a одиниць праворуч. Якщо в дужках знак « $+$ », то зміщуємо на a одиниць ліворуч.
$y = k f(x)$, де k — будь-яке додатне число. Якщо $k > 1$, то графік $f(x)$ потрібно розтягнути в k разів відносно осі Ox . Якщо $0 < k < 1$, то графік $f(x)$ потрібно стиснути в k разів до осі Ox .	$y = f(kx)$, де k — будь-яке додатне число. Якщо $k > 1$, то графік $f(x)$ потрібно стиснути в k разів до осі Oy . Якщо $0 < k < 1$, то графік $f(x)$ потрібно розтягнути в k разів відносно осі Oy .
$y = -f(x)$. Графік $f(x)$ симетрично відобразити відносно осі Ox .	$y = f(-x)$. Графік $f(x)$ симетрично відобразити відносно осі Oy .
$y = f(x) $. Частину графіка, яка знаходиться над віссю Ox залишити без змін, а частину графіка, яка знаходиться нижче осі Ox симетрично відобразити відносно цієї осі (“перекинути” вгору).	$y = f(x)$. Частину графіка, яка лежить праворуч від осі Oy залишити без змін, а частину, що ліворуч — стерти і в цій півплощині побудувати графік, симетричний графіку, що залишився в правій півплощині відносно осі Oy (або розкрити модуль).

Для зручності при побудові графіків функцій за допомогою геометричних перетворень можна записати покрокову схему побудови.

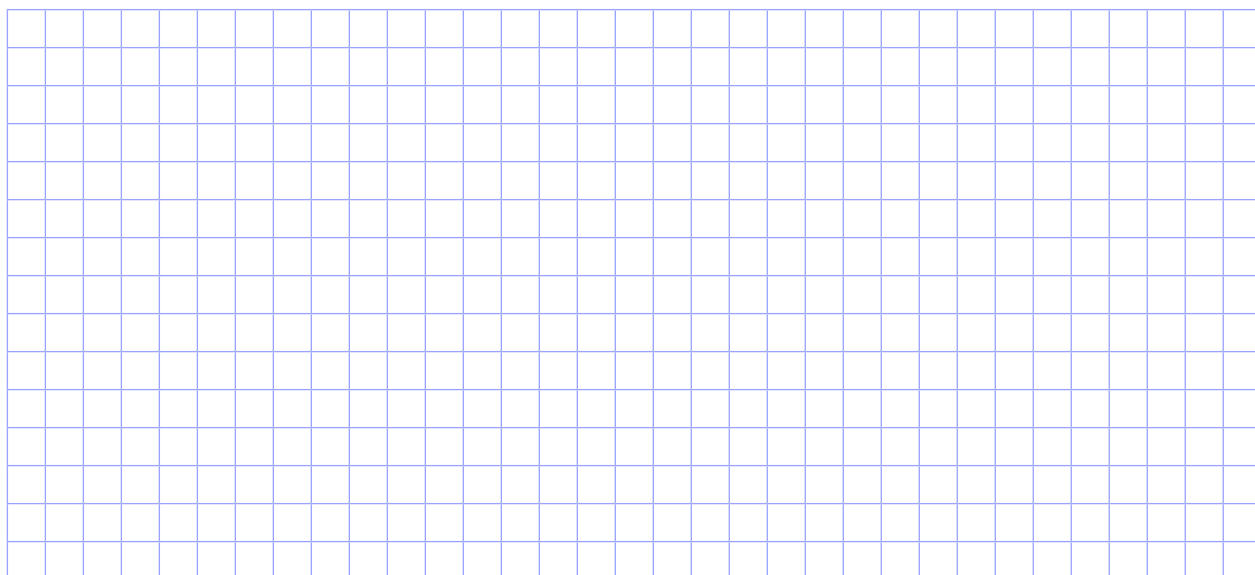
Приклад 3. Побудуйте графік функції $y = 2x^{\frac{2}{3}} - 1$.

Приклад 4. Побудуйте графік функції $y = (2x - 1)^{\frac{1}{3}} + 4$.

Приклад 5. Укажіть кількість коренів рівняння $2x^{\frac{4}{3}} = 5x^{-2} + 1$.

V. Розв'язування практичної задачі

Як я вирішую певну проблему?

Задача. Адміністрація парку розваг планує побудувати рампу для тренування скейт-бордистів. Форма рампи задається функцією $y = x^{\frac{2}{7}}$, де x — довжина рампи (у метрах), а y — висота рампи (у метрах).

1. Побудуйте графік функції, який описує форму рампи, якщо довжина конструкції має становити 5 метрів.
2. Знайдіть висоту рампи у точці, що розташована за 4 метри від початку рампи.
3. Визначте максимальну висоту рампи.

VI. Тренувальні вправи. Три рівні складності: А, В, С

Рівень А

1. Побудуйте графік функції:

1) $y = 2x^4$;   2) $y = 0,5x^{\frac{1}{4}}$;   3) $y = -x^{-4}$;   4) $y = -4x^{\frac{1}{4}}$.

2. Побудуйте графік функції:

1) $y = -2x^5$;   2) $y = 3x^{-3}$;   3) $y = -4x^{\frac{1}{2}} - 1$;
4) $y = -0,5x^3 + 2$;   5) $y = -x^{0,5} - 2$;   6) $y = x^{\frac{3}{2}} + 1$.

3. Установіть відповідність між функцією 1)–4) та схематичним графіком (А–Г) функції.

1) $y = 2x^4$;   2) $y = -3x^{-3}$;   3) $y = 0,5x^{\frac{5}{2}}$;   4) $y = x^{\frac{2}{3}}$.

А	Б	В	Г

4. Побудуйте графік функції:

1) $y = (x+2)^{\frac{3}{4}}$;   2) $y = -(x-1)^{\frac{2}{3}}$;   3) $y = 2(x+5)^{\frac{1}{3}}$;   4) $y = \frac{1}{3}(1-x)^{\frac{3}{5}}$.

5. Побудуйте графік функції:

1) $y = -2(x-3)^{\frac{3}{4}}$;   2) $y = 0,5(2-x)^{\frac{2}{3}}$;   3) $y = (x+1)^{\frac{5}{6}} - 4$;   4) $y = 3x^{\frac{1}{7}}$.

6. Побудуйте графік та визначте проміжки монотонності функції:

1) $y = x^{\frac{3}{5}}$;   2) $y = x^{\frac{4}{7}}$;   3) $y = (1-x)^{\frac{2}{3}}$;   4) $y = -(x+3)^{\frac{3}{4}}$.

Рівень В

1. Знайдіть область визначення функції:

$$1) y = (x+2)^{\frac{1}{2}}; \quad 2) y = \left(\frac{x+3}{x-4}\right)^{\frac{1}{6}}; \quad 3) y = (4-x)^{\frac{1}{5}}; \quad 4) y = (2+x-x^2)^{0,25}.$$

2. Побудуйте графік функції:

$$1) y = (x-8)^2; \quad 2) y = -0,5x^4 + 3; \quad 3) y = (x+1)^{-5}; \quad 4) y = 2x^{\frac{5}{3}} - 1; \\ 5) y = -0,5x^3; \quad 6) y = (x+3)^5; \quad 7) y = 0,5x^{\frac{1}{4}}; \quad 8) y = (x-2)^{\frac{4}{3}}.$$

3. Побудуйте графік функції:

$$1) y = (2x-1)^{-4}; \quad 2) y = (0,25x-2)^2; \quad 3) y = (5x+10)^{\frac{1}{3}}; \\ 4) y = (|x|+2)^{\frac{5}{2}}; \quad 5) y = |(x+2)^{-2} - 2|; \quad 6) y = |(x-2)^{-3} - 3|.$$

4. Побудуйте графік функції:

$$1) y = 2\left(\frac{x}{2}-1\right)^{\frac{1}{2}}; \quad 2) y = -3(x+4)^{\frac{2}{3}} + 1; \quad 3) y = \frac{1}{2}(3-x)^{\frac{3}{4}}; \quad 4) y = 4(x+6)^{\frac{1}{5}} - 2.$$

5. Побудуйте графік функції та знайдіть її область визначення:

$$1) y = (2x-3)^{\frac{1}{2}}; \quad 2) y = (3-x)^{\frac{2}{3}}; \quad 3) y = (x+5)^{\frac{3}{4}}; \quad 4) y = (4x)^{\frac{5}{3}}.$$

6. Побудуйте графік функції:

$$1) y = |x|^{\frac{1}{2}}; \quad 2) y = (2|x|-1)^{\frac{2}{3}}; \quad 3) y = 4|x|^{\frac{3}{5}} - 1; \quad 4) y = \left|4x^{\frac{3}{5}} - 1\right|.$$

Рівень С

1. Побудуйте графік функції та визначте область визначення, множину значень та нулі функції:

$$1) y = (x-3)^{-3}; \quad 2) y = (x+1)^{-4}; \quad 3) y = |2x+4|^{\frac{1}{2}}; \quad 4) y = 2(x-1)^{-\frac{1}{3}}.$$

2. Побудуйте графік функції та укажіть множину значень функції:

$$1) y = (3x-2)^{\frac{1}{3}} + 1; \quad 2) y = (1-2x)^{\frac{2}{5}} - 4; \quad 3) y = (5x+10)^{\frac{3}{4}} - 3; \quad 3) y = (x-7)^{\frac{4}{3}} + 2.$$

3. Побудуйте графік функції:

$$1) y = |x-2|^{\frac{1}{2}} + 3; \quad 2) y = -|x+4|^{\frac{2}{3}}; \quad 3) y = 2|3-x|^{\frac{1}{4}} - 1; \quad 4) y = |2x+1|^{\frac{5}{6}} - 5.$$

4. Побудуйте графік функції та визначте проміжки монотонності:

$$1) y = (x+3)^{\frac{3}{5}}; \quad 2) y = -(x-1)^{\frac{4}{7}}; \quad 3) y = |x|^{\frac{2}{3}}; \quad 4) y = (2-x)^{\frac{1}{3}} + 2.$$

5. Побудуйте графік функції та укажіть нулі функції, якщо вони існують:

$$1) y = (x-4)^{\frac{4}{3}}; \quad 2) y = (2x+1)^{\frac{7}{5}}; \quad 3) y = (5-x)^{\frac{6}{5}}; \quad 4) y = 3(x+2)^{\frac{8}{7}}.$$

6. Спростіть вираз і побудуйте графік функції за допомогою геометричних перетворень:

$$1) y = (8x-16)^{\frac{1}{3}}; \quad 2) y = \left(\frac{x-3}{9}\right)^{\frac{1}{2}}.$$

Рефлексія

- 1) Я сьогодні навчився/навчилась .....
- .....
- .....
- 2) Мені здалося цікавим .....
- .....
- .....
- 3) У мене залишилися запитання щодо .....
- .....
- .....

Можливі теми проєктів

1. Побудова графіків степеневих функцій за геометричними перетвореннями графіків базових функцій.
2. Степеневі функції з дробовими показниками у біології та в фізиці.
3. Властивості степеневі функції з дробовими показниками.

